

« Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ի »

Ե. ՕՇԱԿԱՆ

100ամեակի Հրատ., քիւ 6, 1983

Սրաի անհուն գոհունակութեամբ կը տեղեկանանք թէ հրատարակութեան տալէ հաք անմահանուն գրագէտ-քննադատ Յ. Օշականի տասնամեակներէ ի վեր լոյսին գալու սպասող «Համապատկեր Արեւմտահայ Գրականութեան» կոթողական շարքի վերջին չորս հատորները, Մեծի Տանն կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Տպարանը այժմ ձեռնարկած է նոյն հեղինակին սպառած գործերու հրատարակութեան, իսկ Պէյրութի «Ալիսփրէս» Տպարանը, նոյն խանդով ու ջանասիրութեամբ լոյս աշխարհ բերած է Օշականի «Նամակներ»-ին Ա. Հատորը, 127 էջերէ բաղկացած գեղակազմ հատոր մը, իմացական ճշմարիտ վաշիք (և ո՞ր մէկը Օշականի գործերէն չի պարզեւոր այդ) տուող բանիմաց ընթերցողին:

Ներկայ հատորը խմբագրողը՝ Պողոս Սնակեան, վաղուց ծանօթ է մեր գրական շրջանակին իբրեւ տաղանդաւատ գրող: Եղած է Յ. Օշականի աշակերտներէն և մաս կազմած է գրական թերթերու խմբագրութեանց:

Անուանի գրողներու նամակներու հաւաքածայի հրատարակութիւնը մեծ ծաւալում գտած է քաղաքակիրթ ժողովուրդներու մօտ: Եւրոպական կարգ մը երկիրներու և Ամերիկայի մէջ գրական ուրոյն սեռ մը ըլլալու աստիճան կարեւորութիւն ընծայուած է անոր: Եւ շատ իրաւացիօրէն, քանի որ անձի մը սնուցած գաղափարները, հանրային, գրական ու հասարակական հարցերու շուրջ որդեգրած իր կեցուածքն ու դատողութիւնը ամենէն առաջ և աւելի երեւան կու գան իր նմաններուն — և մանաւանդ գրչեղբայրներուն — հետ ունեցած թղթակցութեան ճամբով:

Մեր մէջ, վերջին շրջանին, Թէքէ-հանի, Չօպանեանի, Աճառեանի նման գրչի տիտաններու նամակներու հաւաքածոն — կամ մէկ մասը — լոյս աշխարհ կան վերջին տարիներուն, ոմանք առանձին հատորով, ուրիշներ՝ թերթերու

էջերուն մէջ ցիրուցան: Թերիներ կան անշուշտ անոնց մէջ, բայց ինչ որ շահուած է այդ բոլորէն — կամ քիչէն — անկապտելի գանձ է գրական մեր անդամտանին համար:

Նամակները, խնդրոյ առարկայ հատորին մէջ, կը մօտենան յիսուսին: Կը տարածուին 1911էն մինչև իր վերջին օրերը երկարող լայն ժամանակաշրջանի մը վրայ և ուղղուած են ժամանակակից սփիւռքահայ լաւագոյն մեր գրողներուն, ինչպէս՝ Եղիշէ Պարք. Դուրեան, Վահան Թէքէհան, Արշակ Չօպանեան, Անդր. Ծառուկեան, Արամ Հայկազ, Բ. Նուրիկեան, Ն. Սարաֆեան ևլն. և մեր փայլուն հրապարակագիրներէն՝ Ռ. Դարբինեանի, Վ. Նաւասարդեանի և ուրիշներու: Կարճ են անոնք ընդհանրապէս, երբեմն հազիւ էջի մը կէսը գրաւող:

Օշականի նամակներու հրատարակութեան երախտարժան աշխատանքը սկսու «Նայիրի» շտաբաթերթը քառորդ դար առաջ: Իր և իր ձեռնաստաններէն մէկուն միջև փոխանակուած այդ նամակներով գտարիւն գրագէտը իր հատու և որոշադրիչ խօսքը կ'ընէր Հայ գրական կեանքը յուզող մեծ հարցերուն շուրջ:

Գրական այս շնորհնկալ ճիգին դիմաց, ջերմօրէն կը շնորհաւորենք Խմբագիրը: Բայց տրամաւորին մը չ'ուշանար ծուարիլ մեր մօքին անկիւնը, ի տես ընթերցասէր — մանաւանդ երիտասարդ սերունդին մէջ ու Հայերէն գրքի պարագային — հասարակութեան աստիճանական նուազումին: Երեւոյթ մը՝ որ արդիւնք է կատարուած մեծագին աշխատանքին ու գիտակից գոհողութիւններուն արժեւորման զգալի ու ցաւալի պակասին:

Որքան ալ ծանր ըլլայ հացի պայքարը ու որքան ալ ժամեր խլեն մեզմէ առօրեայ մօնը զբաղումները, հայ երիտասարդը ինչպէս հայրենիքի՝ այնպէս ալ սփիւռքի մէջ իր տօրեայ ժամանակացոյցին մէջ անկիւն մը պահելու է հայ գրքի ընթերցումին, եթէ կ'ուզէ անմասն չմնալ գրասէր ժողովուրդի մը շառաւիղը ըլլալու գերադանց պատիւէն:

Գ. ՃԱՐՏԱՐ